

# 2022

## PERFORMANS RAPORU



**SASAD**

SAVUNMA VE HAVACILIK SANAYII  
İMALATÇILAR DERNEĞİ



# GİRİŞ

Savunma ve Havacılık Sanayii İmalatçılar Derneği, kurulduğu 1990 yılından bugüne kadar sektörün gelişimine ve güçlenmesine katkı sağlamak misyonu ile kara, deniz, hava, uzay ve güvenlik alanlarında faaliyet gösteren, imalatçı firma ve kuruluşlara hizmet veren bir organizasyondur.

SASAD, üyelerinin faaliyetlerini, daha uygun bir iş ve çalışma çevresinde yapabilmeleri için çeşitli etkinlikler düzenlemekte ve girişimlerde bulunmaktadır. Sektörel sorunları ilgili makamların dikkatine sunarak çözümlenmeye çalışmakta, yurt içi ve yurt dışında sektörü tüm alanları ile temsil etmektedir.

SASAD, Avrupa Havacılık, Güvenlik ve Savunma Sanayicileri Derneği'nin (ASD) faal bir üyesi olup, sektörün görüş ve önerilerinin bu teşkilat yolu ile Avrupa Birliği Komisyonlarında şekillenmesine katkıda bulunmaktadır. Ülkelerin benzer kuruluşları ile imzaladığı protokoller ile üyelerinin uluslararası açılımlarına yardımcı olmaktadır.

SASAD, 276 imalatçı firma ve kuruluşu ve 6 kümeyi çatısı altında toplamıştır. Katma değeri yüksek 12.196 milyon dolar üretimi, 4.396 milyon dolar civarında yurt dışı satış geliri ve 81.132 kişi istihdamı ile ülke savunması, için hayati öneme haiz; kritik ve ileri teknoloji çalışmalarının yer aldığı çok önemli bir sektörü temsil etmektedir.



# Osman OKYAY

SASAD Yönetim Kurulu Başkanı



Değerli Okuyucular,

Savunma ve Havacılık Sanayii İmalatçılar Derneği, SASAD olarak hazırladığımız Sektör Performans Raporu, Türk savunma ve havacılık sektörünün gelişimini takip etmek için kritik bir kaynak oluşturmaktadır. SASAD üyelerimizin beyanlarına dayanan ve sektör verilerinin topluca yer aldığı tek yayın olan Performans Raporu, yayınlanmaya başladığı günden bu yana ilgi ile takip edilmekte ve sektörün gidişatına dair önemli trendleri göstermektedir.

2022 yılının verilerini değerlendirdiğimizde, sektörümüzün pandemi ile geçen 2020 yılının ardından 2021 yılında yakaladığı yükselişe devam ettiğini görüyoruz.

İlk bakışta, 2022 yılında toplam ciro ve yurtdışı satış gelirlerimizdeki ciddi artışlar göze çarpıyor. Sektörümüzün 2022 cirosu önceki yıla göre yüzde 20,05 yurtdışı satış gelirleri ise 36,32 artmış. Bunun yanında toplam ürün ve teknoloji geliştirme harcamalarında da yüzde 25,72'lik bir artış mevcut. Bu artışın önemli kısmını, bu toplamın altında yer alan toplam teknoloji geliştirme harcamalarındaki kritik yüzde 73,68'lik yükselme oluşturuyor. Teknoloji geliştirmedeki bu göze çarpan sıçrama, sektörümüzün ithalata bağlı olduğu alanlardaki kısıtlamaları azaltmak için önemli bir adımı işaret ediyor. 2021 verilerinde de dikkat çeken toplam

öz kaynak harcamaları artışının 2022 verilerinde de yüzde 37,26 ile devam ettiğini görüyoruz. Bu değer, şirketlerimizin bağımsızlıklarının, kendilerine yetebilmelerinin ve sektörümüzün olgunlaşmaya başlamasının en net göstergelerinden biridir.

Küresel savunma harcamalarının Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ve Asya-Pasifik'teki rekabetin tetiklemesiyle ciddi bir yükselişe geçtiği bu dönemde, sektörümüz için birçok yeni iş ve pazar fırsatının doğacağını düşünüyorum. Buna ilave olarak mevcut pazarlarımızı korumaya, çift kullanımlı ürünler ile sektörümüz dışındaki alanlardaki ürün ve hizmetlerimizi arttırmaya ve sektörümüzün farklı seviyelerindeki oyuncuların tümünün güçlendirmeye devam etmemiz gerekiyor.

SASAD tarafından yayınlanan bu rapor tüm üyelerimiz, ilgili devlet kurum ve kuruluşları, basın ve ilgililenen yabancı firma kuruluş ve kurumlarla da paylaşılmakta olup sektörümüze ait performans verilerinin topluca yer alıp analiz edildiği tek yayındır. Rapordaki veriler, SASAD'a üye 104 firmanın beyanlarına dayanmaktadır ve tüm toplamlar ABD doları cinsinden hesaplanmıştır.

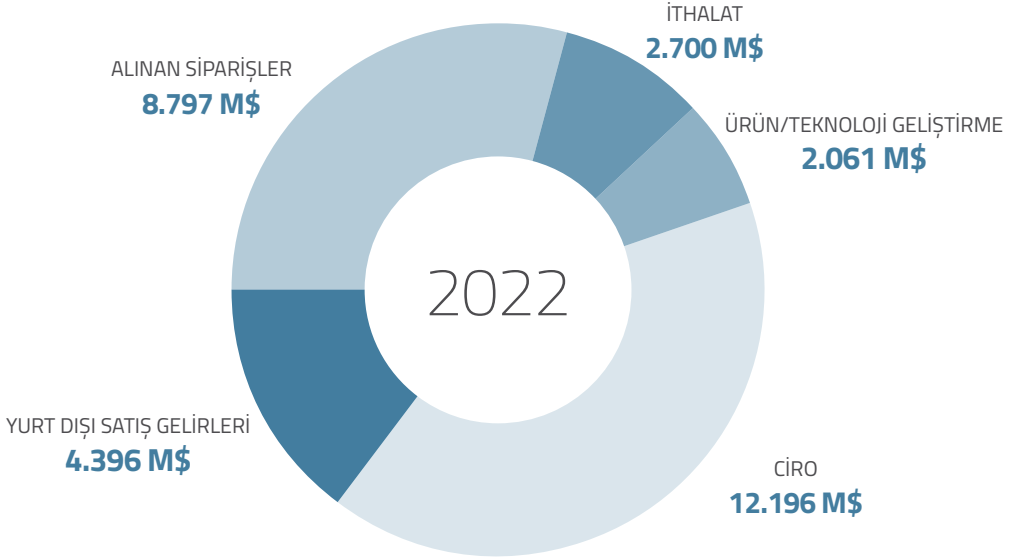
Savunma Sanayi Başkanlığımıza, SASAD üyelerine, tüm ilgililere ve raporun oluşmasında emeği geçen herkese teşekkür ediyor, raporun sektörümüz için hayırlı olmasını diliyorum.

## 1

*Türk Savunma ve Havacılık Sanayii*  
**2022 Yılı Performansına Genel Bakış**

Sektör performans verilerinde ciro, yurt dışı satış gelirleri (YDSG), ithalat ürün ve teknoloji geliştirme harcamaları, istihdam ve alınan yeni siparişlerde önemli bir pozitif gelişmenin olduğu ve sektörün çok iyi bir yıl geçirdiği görülmektedir. Bu verilere

göre, geçtiğimiz yıllarda Covid-19 salgınından oldukça etkilenen sektörün, bu etkilerden tamamen kurtulduğu söylenebilmektedir. Aynı şekilde kişi başı ciro ve kişi başı yurt dışı satış gelirlerinde de yukarı yönlü bir ivme görülmektedir.



İSTİHDAM  
**81.132 KİŞİ**

KİŞİ BAŞI CİRO  
**150.328 \$**

KİŞİ BAŞI YDSG  
**54.183 \$**

## 1

## Yıllara Göre Performans

2018 - 2022 (Milyon \$)

Tabloyu incelediğimiz zaman 2021 yılına göre 2022 verilerinde;  
 Ciro 10.159.297.769 Dolar'dan 12.196.447.159 Dolar'a (20,05%),  
 Yurt Dışı Satış Gelirleri 3.224.786.000 Dolar'dan 4.395.997.000 Dolar'a (36,32%),  
 Ar-Ge Harcamaları 1.639.545.306 Dolar'dan 2.061.312.707 Dolar'a (25,72%)  
 İthalat 2.062.204.996 Dolar'dan 2.700.430.973 Dolar'a (30,95%),  
 75.660 olan istihdam 81.132 seviyesine (7,23%) yükselmiştir

## CİRO (Milyon \$)

## İSTİHDAM



## 1

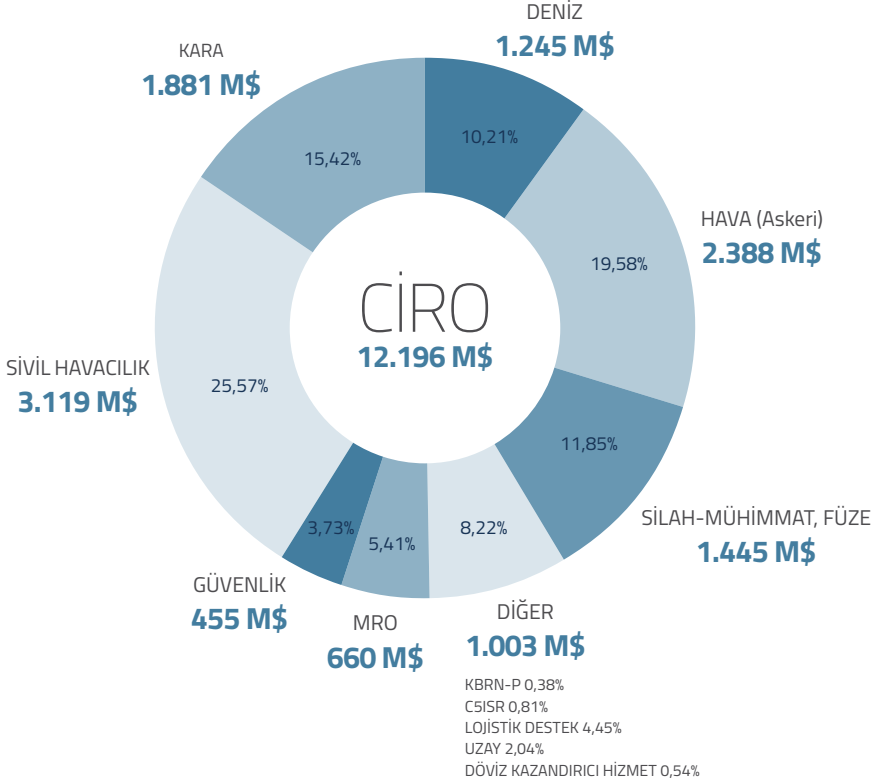
**Ciro - Sektörel Kırılım**

2022 (Milyon \$)

Türk Savunma ve Havacılık Sektörü verilerine bakıldığında, cironun 2021 yılına göre 20,05%'lik artış gösterdiği görülmektedir. Alt sektörler incelendiğinde bu yıl önceki yıllardan farklı olarak en yüksek payın sivil havacılık alt sektörüne ait olduğu, ikinci sırayı ise askeri havacılık alt sektörünün aldığı görülmektedir. Önceki yıllarda cirodaki en yüksek paya sahip kara platformu alt sektörü, 2022 yılı

cirosundaki 15,42%'lik payı ile üçüncü sırada yer almaktadır.

(Bilişim, C5ISR alt sektörlerinde daha yüksek oranlar beklememize rağmen, bu alanlardaki verilerin platformlara kaydırılması nedeni ile bu yıl üyelerimizden bilişim verileri alınmamıştır.)

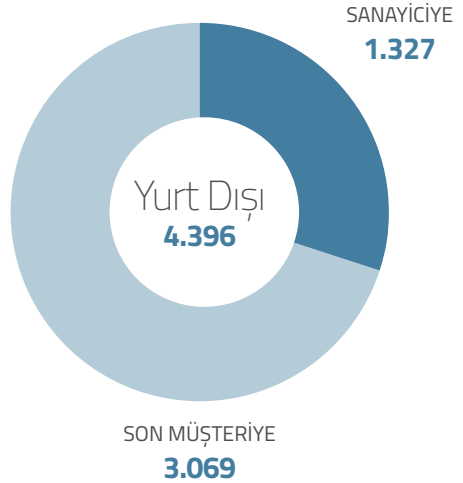
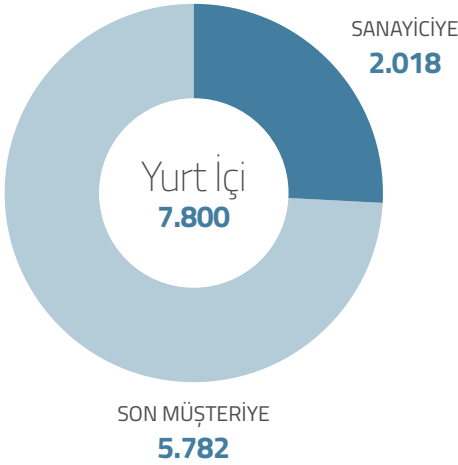


1

## Ciro - Sanayici/Müşteri Yurt İçi/Yurt Dışı 2022 (Milyon \$)

Yurt içi sanayiciye yapılan satışların ana yüklenici satışları içerisinde yer aldığı değerlendirilir ise sektörün net toplam yurt içi satışının **5.782 M\$** olduğu (Yurt içi sanayiciye yapılan satışların dubli-

kasyonundan arınmış), toplam gerçek cironun yurt içi net toplam ile yurt dışı satışlardan oluştuğu ve **10.178 M\$** olarak gerçekleştiği ifade edilebilir.





1

**YDSG - Sektörel Kırılım**

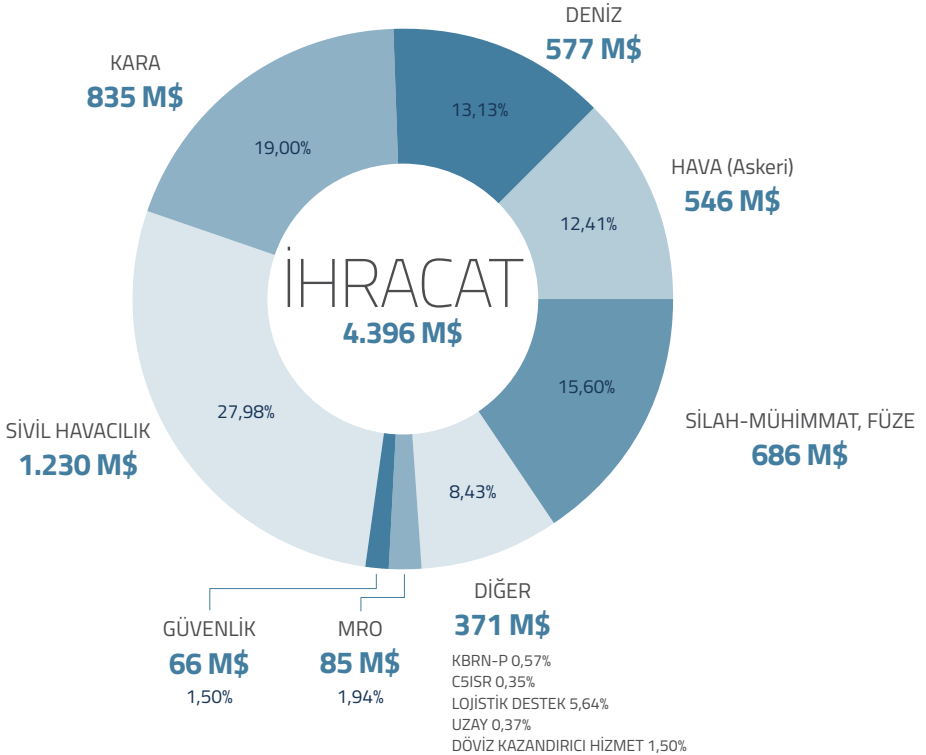
2022 (Milyon \$)

Derneğimize bildirilen 2021 verilerine göre yurt dışı toplam satış gelirleri (YDSG) 36,32%'lik artış ile 4.396 M\$ seviyesine ulaşmış ve 2021 yılındaki artışını sürdürmüştür. Kazanılan olumlu yöndeki bu ivme, sektörün sürdürülebilirliği açısından çok önemli bir adım olarak ortaya çıkmaktadır.

Alt sektörleri incelediğimiz zaman, sivil havacılık alt sektörünün, 2021 yılında olduğu gibi, ihracatta-

ki en büyük paya sahip olduğu görülmektedir. İkinci sırada kara platformları, üçüncü sırada silah-mühimmat, füze alt sektörü yer almaktadır.

(Bilişim, C5ISR alt sektörlerinde daha yüksek oranlar beklememize rağmen, bu alanlardaki verilerin platformlara kaydırılması nedeni ile bu yıl üyelerimizden bilişim verileri alınmamıştır.)





## 1

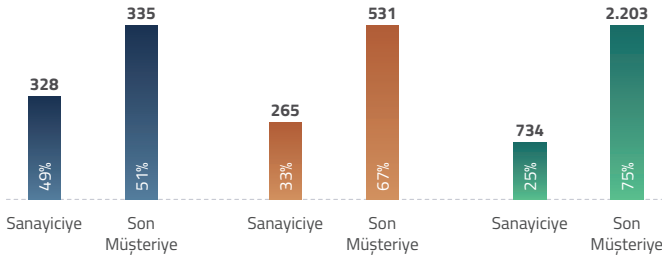
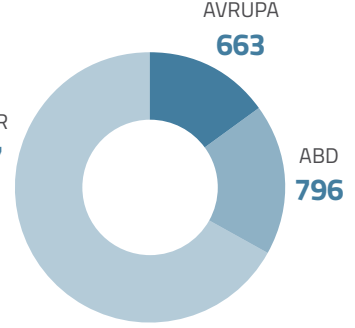
## YDSG - Bölgesel Dağılım

2022 (Milyon \$)

2021 yılı ihracat tutarı (SSİB) 3.210 M\$, 2022 yılı ihracat tutarı (SSİB) ise 4.396 M\$ ile önceki yıla göre yaklaşık 36,9% artış göstermiştir.

Amerika'ya yapılan ihracat 796 M\$, Avrupa'ya yapılan ihracat 663 M\$, diğer ülkelere (Orta Doğu, Asya, Afrika, Güney Amerika) yapılan ihracat 2.937 M\$ seviyesine ulaşmıştır.

DIĞER  
ÜLKELER  
**2.937**



1

## Alınan Siparişler

2022 (Milyon \$)

2021 yılında sektör oyuncularının sipariş defterlerine aldığı yeni siparişler tutarı 8.576 M\$ idi. Bu tutarda 2,58%'lik bir artış yaşanmış ve alınan siparişler toplamı 8.797 M\$ seviyesine yükselmiştir. En yüksek sipariş alınan teknoloji segmentinin **Askeri Havacılık ve Silah-Mühimmat, Füze** olduğu; takiben Kara Platformlarının geldiği görülmektedir.

Diğer alt sektörler bakımında, MRO alt sektöründe 2021 yılına göre ciddi artış yaşandığı, sivil havacılık alt sektöründe ise gerileme olduğu görülmektedir. Diğer sektör verilerinin ise 2021 yılına göre yaklaşık aynı değerlerde devam ettiği görülmektedir.

ALINAN SİPARİŞ

8.797

SİVİL HAVACILIK

1.142

KARA

1.784

DENİZ

557

HAVA (ASKERİ)

2.234

SİLAH  
MÜHİMMAT  
FÜZE

2.281

GÜVENLİK

77

MRO (ASKERİ)

422

\*DİĞER

300

2023 VE  
SONRASI  
ÜRETİM

\*Diğer: KBRN-P, Uzay, Lojistik Destek,  
Döviz Kazandırıcı Hizmet, C5ISR

## 1

## Alınan Siparişler - Bölgesel/Müşteri Dağılımı

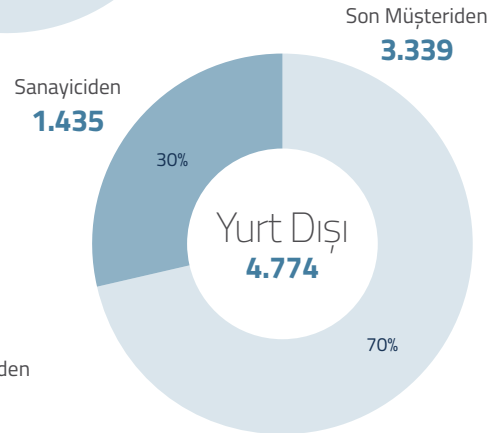
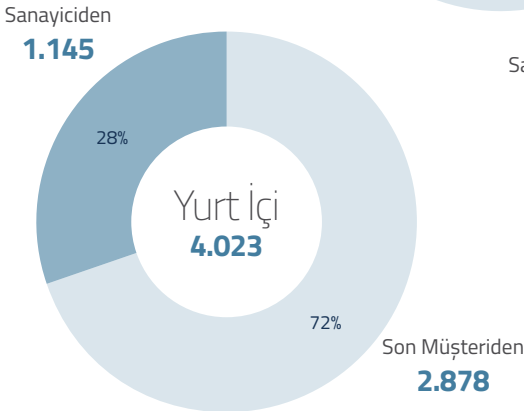
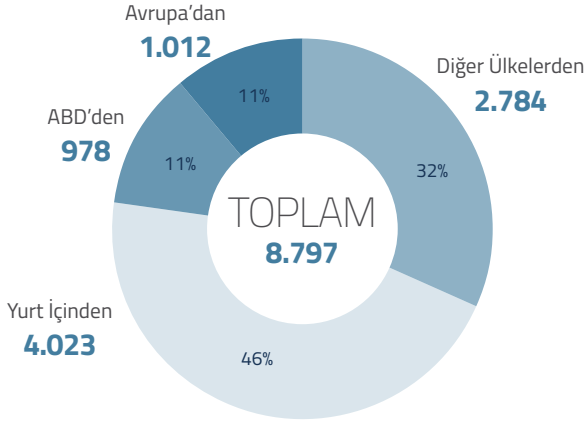
2022 (Milyon \$)

2021 yılı alınan sipariş tutarına göre 2,58%'lik artış ile 2022 alınan sipariş tutarı 8.797 M\$ seviyesine ulaşmıştır.

2021 yılına göre kıyaslama yapıldığında yurt içi alınan siparişlerin yaklaşık aynı seviyelerde devam ettiği görülmektedir. Yurt dışı satışlarında ise bir miktar artış gözlenmekte olup, son müşteri ve sanayici dağılımında farklılık görülmektedir. 2021

yılına göre, sanayiciden alınan sipariş oranında azalma görülürken, son müşteriden alınan sipariş oranında artış görülmektedir.

Yurt dışı alınan siparişlerde; 2021 yılına kıyasla Avrupa siparişlerinde ciddi artış gözlenirken, ABD siparişlerinde ise ciddi bir azalma görülmektedir. Diğer ülkelerden alınan siparişlerde ise yine artış gözlenmektedir.

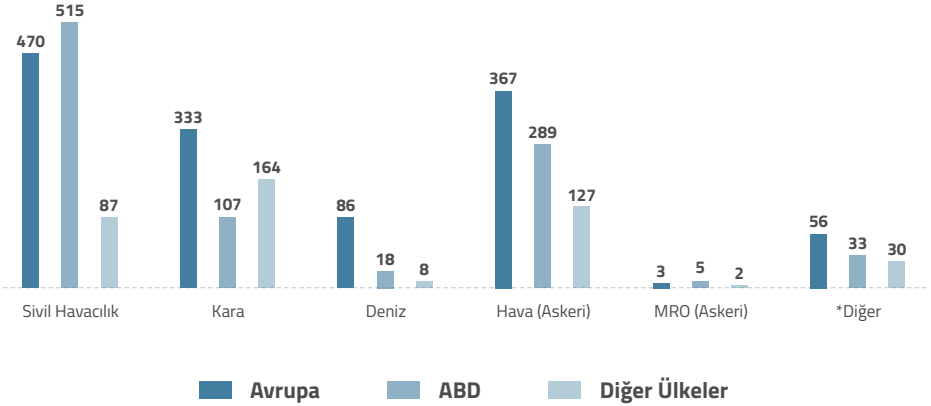
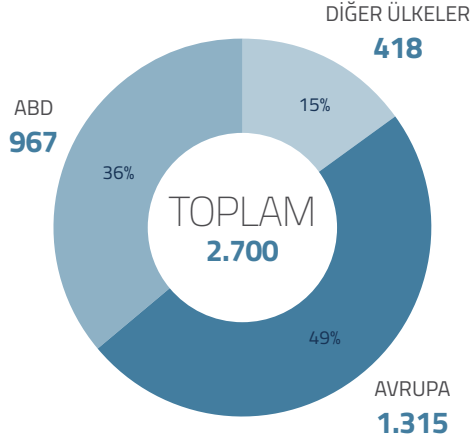


## 1

## İthalat - Sektörel Kırılım

2022 (Milyon \$)

2021 yılında 2.062 M\$ olarak gerçekleşen ithalat, 2022 yılında 30,95%'lik bir artıma ile 2.700 M\$ olarak gerçekleşmiştir.



\*Diğer: KBRN-P, CSISR, Lojistik Destek, Uzay, Güvenlik, Döviz Kazandırıcı Hizmet

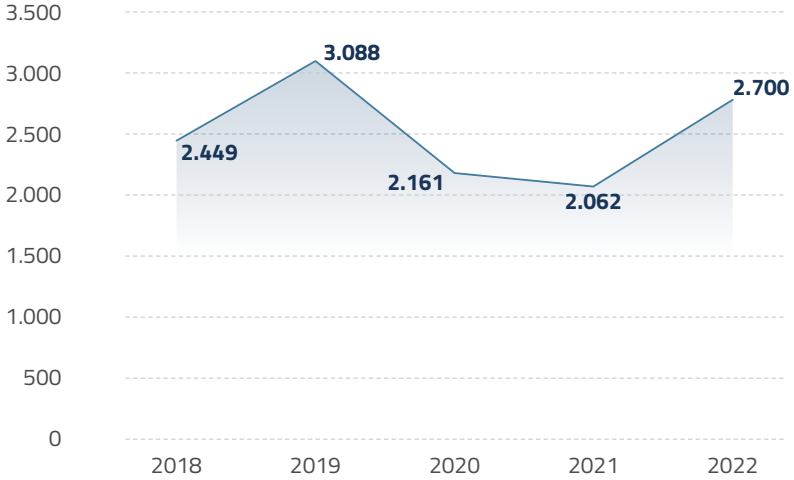
## 1

## İthalatın Gelişimi

2022 (Milyon \$)

İthalatta 2021 yılı verisine göre 30,95% artma görülmüştür. Geçtiğimiz yıl salgın nedeni ile aksayan tedarik zinciri sonucu sektör oyuncularının stok

yaratma çabasının ithalat kalemlerine ciddi etkisi olmuşken, bu yıl bu etkilerin tamamen ortadan kalktığı söylenebilmektedir.



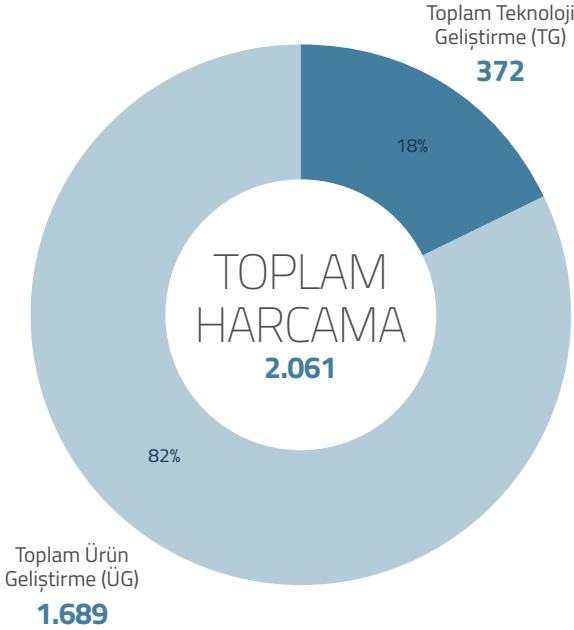
## 1

**Ürün ve Teknoloji  
Geliştirme (ÜG - TG)**

2022 (Milyon \$)

Sektörün ürün ve teknoloji geliştirme harcamalarındaki artış trendi, salgından etkilenecek 2020 yılında bozulmuşken; 2021 yılında yeniden artış ile salgın öncesindeki seviyeye yaklaşmış; 2022 yılında ise 25,72%'lik artış ile 2.061 M\$ seviyesine yükselmiştir.

2022 yılı toplam ürün geliştirme harcamaları 18,51% artış ile 1.689 M\$ seviyesine, toplam teknoloji geliştirme harcamaları ise 73,68%'lik artış ile 372 M\$ seviyesine yükselmiştir.



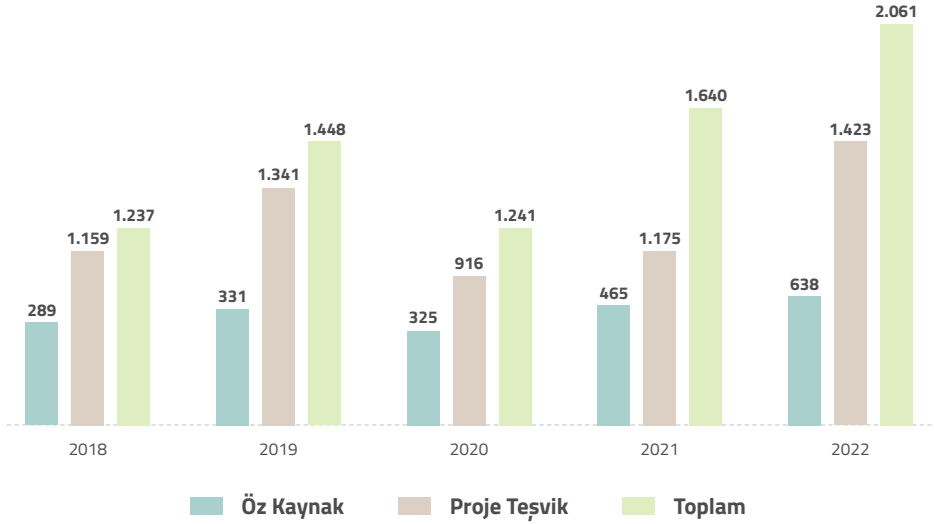
1

## ÜG - TG Harcamaları Kaynak Kırılımı

2018 - 2022 (Milyon \$)

Ürün ve Teknoloji Geliştirme harcamalarında toplamdaki pozitif gelişme, hem öz kaynaktan yapılan harcamalara hem de proje kaynaklarından ve teşviklerinden desteklenen harcamalara yansımıştır. Sektörün öz kaynaklarından 2021 yılındaki

465 M\$'a karşılık, 2022 yılında 638 M\$'lık bir destek sağlandığı; proje desteklerinden ise 2021 yılındaki 1.175 M\$'a karşılık 2022 yılında 1.423 M\$'lık destek sağlandığı görülmektedir.



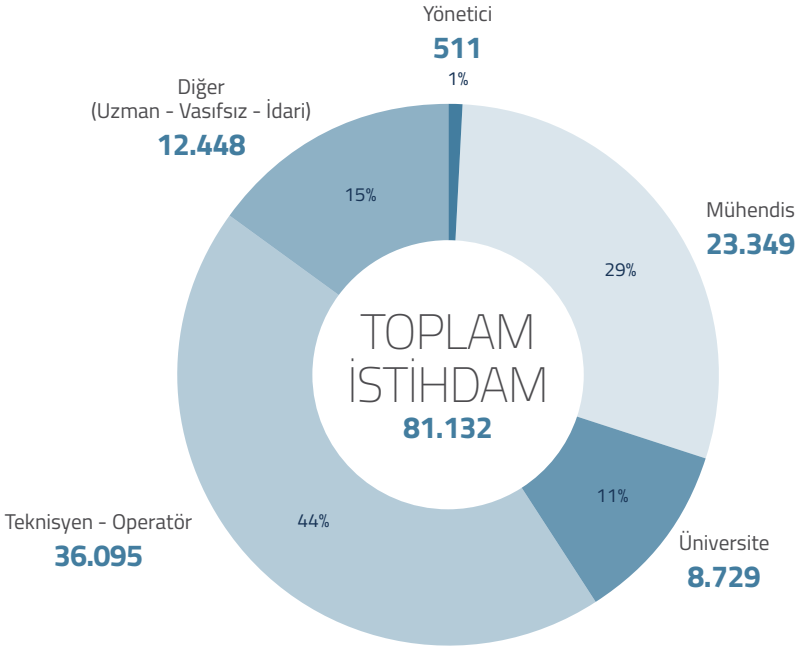


## 1

İstihdam  
2022

Sektörün personel istihdamı, toplamda 81.132 seviyesinde olup 29% oranında mühendis, 11% oranında üniversite mezunu çalışanı ve 44% oranındaki teknisyen/operatör profili ile nitelikli bir

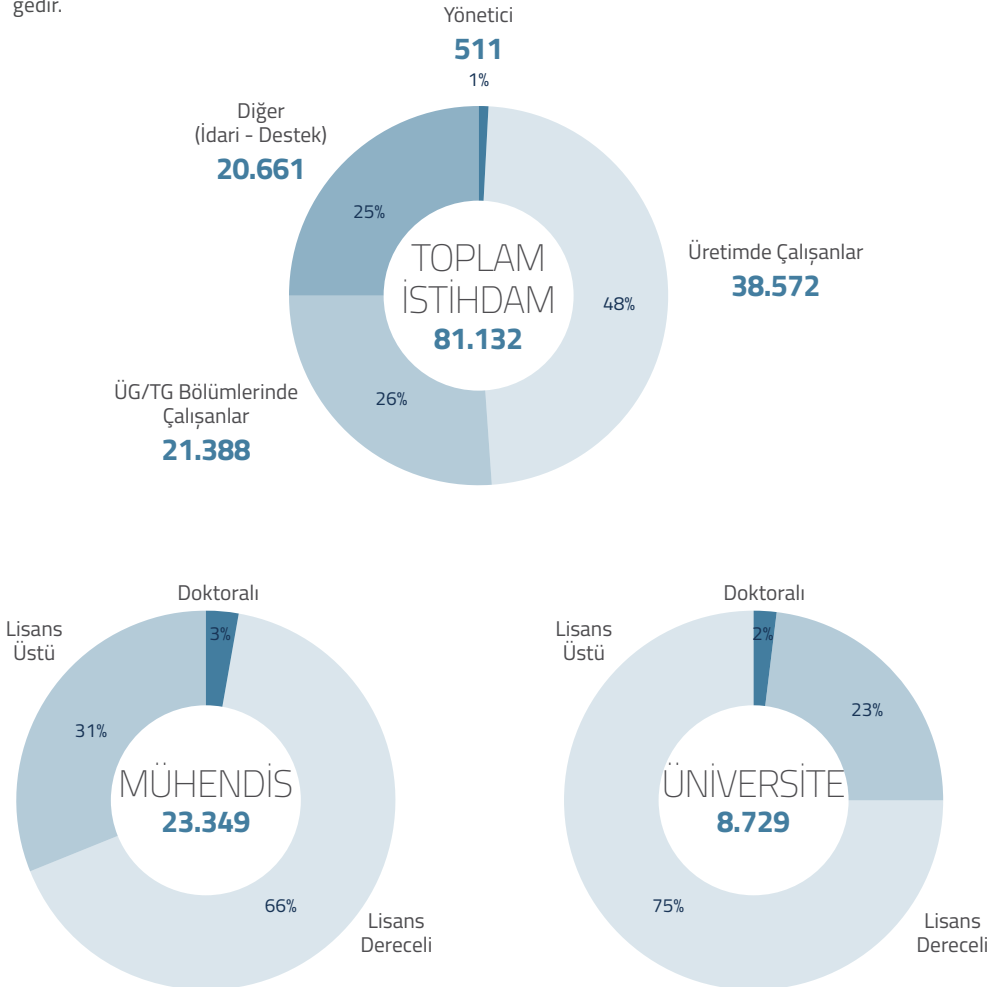
kadro ile çalıştığının göstergesidir. Ayrıca; yönetici kadrosu ile diğer çalışanların göreceli olarak düşük tutulması üretkenlik ve verimliliğe verilen önemli işaretlemektir.



## 1

İstihdam  
2022

Sektör istihdamının yoğun olarak üretim ve ürün - teknoloji geliştirme alanlarında çalışması sektör verimliliği ve sürekliliği açısından güzel bir göstergedir.

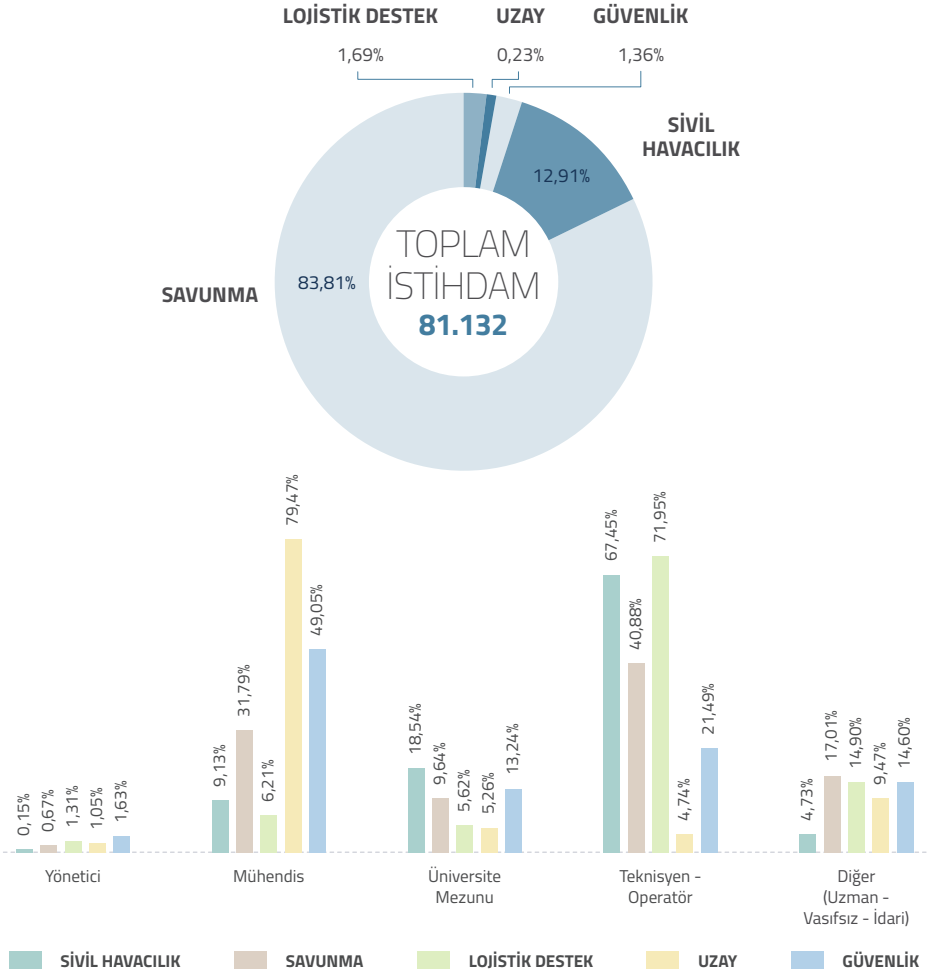


## 1

İstihdam  
2022

Sektör istihdamının yoğun olarak savunma alanlarında çalışması, takiben 2021 yılında olduğu gibi sivil havacılık alt sektöründe istihdam yoğunlaşması olması faaliyet alanlarının sınırlarını tanımlamak-

tadır. Lojistik destek, uzay ve güvenlik alanlarındaki istihdam sayısında azalma görülürken, savunma ve sivil havacılık alanında artış görülmektedir.



# 2 İllere Göre Ciro ve İstihdam

2022

1	Sektörel Büyüklük (Ciro (\$))	Toplam	Ankara	İstanbul	İzmir
		12.196.447.159	49,78%	16,17%	3,09%

2	İşletme Sayısı	Toplam	Ankara	İstanbul	İzmir
		104	54	25	8

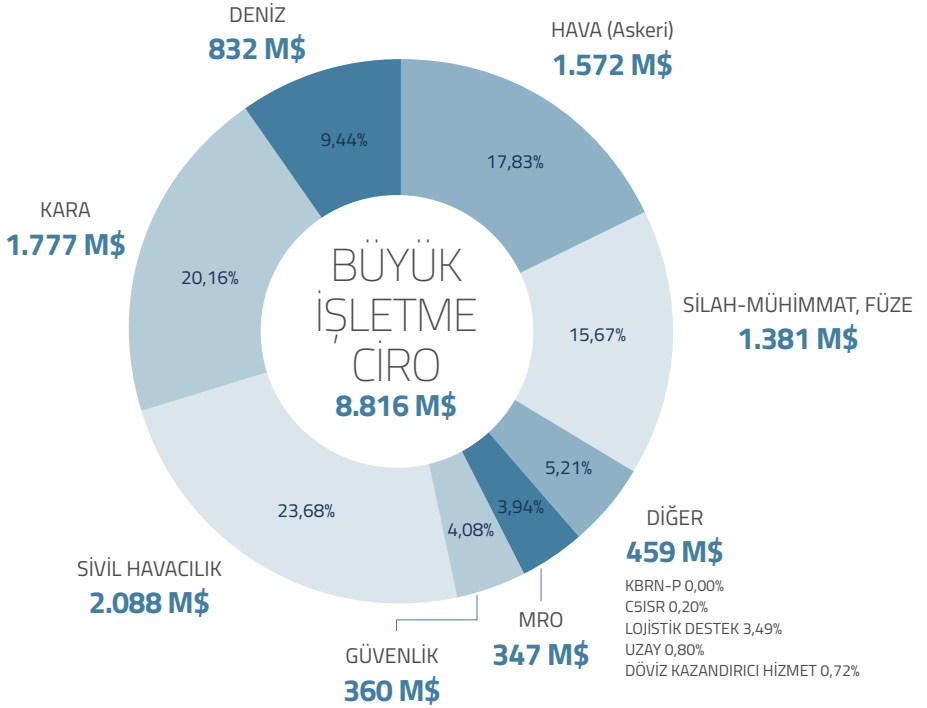
3	İstihdam	Toplam	Ankara	İstanbul	İzmir
		81.132	44.894	17.506	3.271

4			Toplam	Ankara	İstanbul	İzmir
	Yönetici (Üst)		511	326	77	25
	Mühendis	Doktoralı	688	548	12	1
		Lisans Üstü	7.249	5.765	706	50
		Lisans Dereceli	15.412	12.446	775	171
	Mühendis Toplam		23.349	18.759	1.493	222
	Üniversite Mezunu	Doktoralı	141	104	11	7
		Lisans Üstü	2.003	1.145	467	115
		Lisans Dereceli	6.585	2.803	2.013	430
	Üniversite Mezunu Toplam		8.729	4.052	2.491	552
	Teknisyen - Operatör		36.095	15.226	10.465	1.808
	Diğer (Uzman - Vasıfsız - İdari)		12.448	6.531	2.980	664
Toplam Çalışan Sayısı		81.132	44.894	17.506	3.271	

## 2

**Büyük Ölçekli Firma  
Ciro Rakamları**  
2022

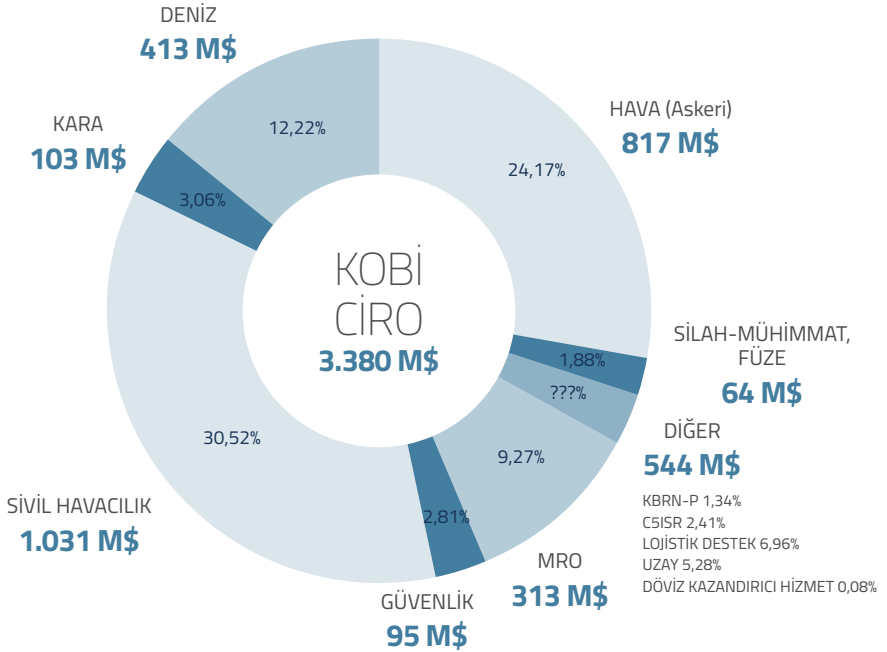
Yanıt veren firmalar arasında yer alan ve büyük ölçekli firma kategorisinde olan toplam 47 firmanın ciroları toplamı 8.816 M\$'dir.



## 2

KOBİ Ciro Rakamları  
2022

Yanıt veren firmalar arasında yer alan ve KOBİ firma kategorisinde olan toplam 57 firmanın ciroları toplamı 3.380 M\$'dir.

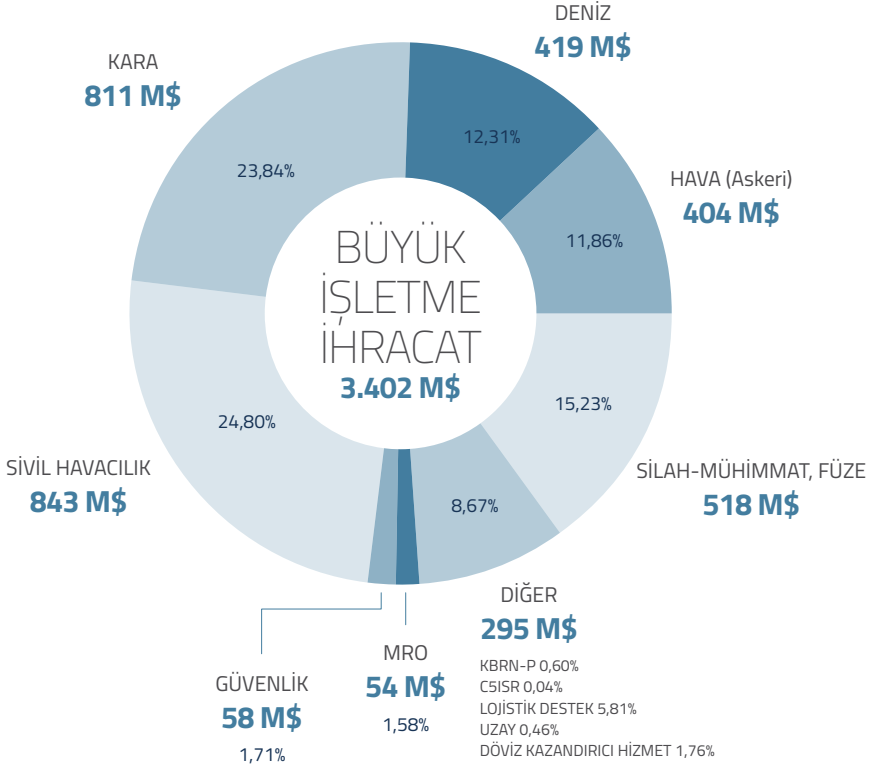


## 2

## Büyük Ölçekli Firma İhracat Rakamları

2022

Yanıt veren firmalar arasında yer alan ve büyük ölçekli firma kategorisinde olan toplam 47 firmanın ihracatları toplamı 3.402 M\$'dir.

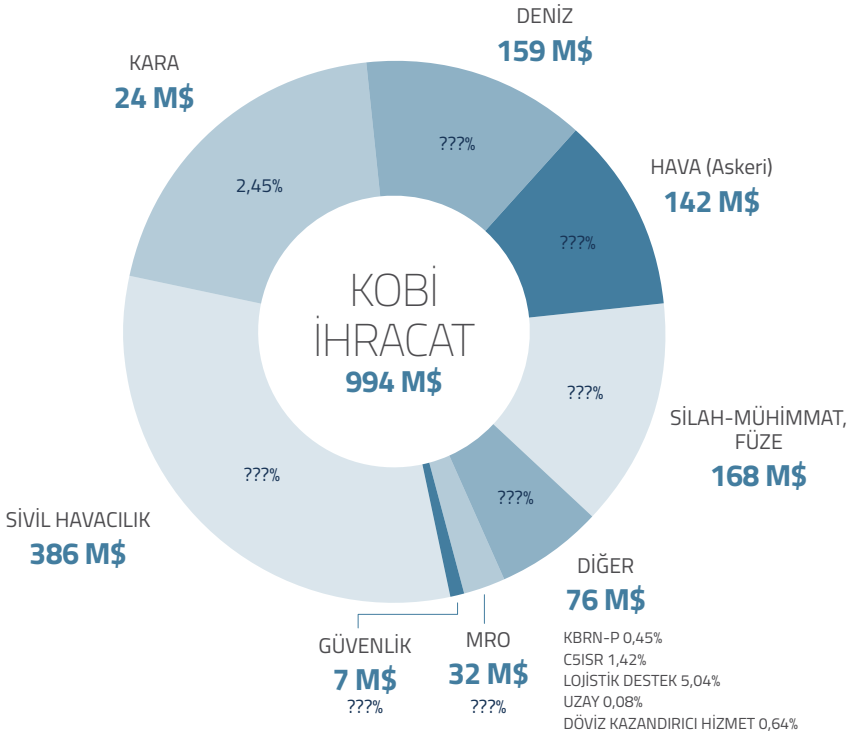




## 2


KOBİ İhracat Rakamları  
2022

Yanıt veren firmalar arasında yer alan ve KOBİ firma kategorisinde olan toplam 57 firmanın ihracatları toplamı 994 M\$'dir.





[www.sasad.org.tr](http://www.sasad.org.tr)

   [sasad\\_resmi](#)  [SaSaD](#)